

Základy chemického názvosloví a výpočtů

Základy chemického názvosloví

Základní informační jednotkou v chemii je symbol/vzorec a název prvku či sloučeniny. Musí tedy existovat přesná pravidla pro tvorbu pojmenování sloučenin tak, aby bylo přesné a srozumitelné všem uživatelům.

Chemické názvosloví se zabývá formulací přesných pravidel, podle kterých se zapisují chemické vzorce a tvoří se názvy chemických sloučenin. Chemický vzorec je souborem značek prvků, názvoslovných jednotek a strukturních předpon uspořádaných podle dohodnutých pravidel, která specifikují uspořádání jednotlivých složek. Symboly jednotlivých prvků (periodická tabulka prvků) jsou základem pro tvoření zápisu chemických vzorců.

Oxidační číslo prvku je základním pojmem, na kterém je vybudováno názvosloví anorganické chemie. Oxidační číslo prvku můžeme ve většině anorganických sloučenin zjistit jednoduchým výpočtem podle následujících pravidel:

- Oxidační číslo atomu prvku v základním stavu je nulové a vazba mezi atomy téhož druhu nepřispívá k oxidačnímu číslu
- Oxidační číslo atomu v jednoatomovém iontu se rovná jeho náboji
- Oxidační číslo vodíku ve sloučeninách s nekovy je konvenčně I, v hydridech kovů $-I$
- Oxidační číslo kyslíku je $-II$, pokud není vázán s elektronegativnějším prvkem nebo s jiným atomem kyslíku
- Oxidační číslo fluoru je $-I$ a ostatních halogenů taktéž $-I$, pokud nejsou vázány s elektronegativnějšími prvky
- Oxidační číslo alkalických kovů je I
- Oxidační číslo atomů jednotlivých prvků u víceatomových částic se určí tak, že se vazebné elektrony přidělí vždy atomu s větší elektronegativitou
- Součet oxidačních čísel všech atomů prvků obsažených v elektroneutralní molekule je roven nule
- Součet oxidačních čísel všech atomů prvků obsažených ve víceatomovém iontu se rovná počtu jeho elementárních nábojů

Chemické vzorce a názvy sloučenin

Vzorce jsou nejjednodušší a nejnázornější charakteristikou anorganických sloučenin. Existuje několik způsobů zápisu chemického vzorce.

Stechiometrický (empirický) vzorec vyjadřuje stechiometrické složení sloučeniny. Počet sloučených atomů se vyznačuje číselným indexem vpravo dole za značkou prvku a vzorec se obvykle uzavírá do složených závorek.

Molekulový (sumární) vzorec vyjadřuje nejen stechiometrické složení látky, ale i její relativní molekulovou hmotnost. Umožňuje odlišit polymerní formy sloučenin.

Funkční (racionální) vzorec umožňuje zdůraznit přítomnost funkčních skupin v dané sloučenině. Tyto skupiny je vhodné uzavírat do kulatých závorek pro větší přehlednost. Pokud se jedná o sloučeniny komplexní, uvádí se funkční skupina, molekula nebo ion v hranatých závorkách.

Strukturní (konstituční) vzorec zobrazuje uspořádání navzájem sloučených atomů, zpravidla však neudává prostorové uspořádání molekuly.

Názvy sloučenin se tvoří z názvů jejich součástí tak, aby co nejlépe vystihovaly stechiometrické poměry i strukturu dané sloučeniny. V českém názvosloví je ve většině případů složen název sloučeniny z podstatného a přídavného jména. Podstatné jméno je odvozeno od elektronegativní části, přídavné jméno charakterizuje část elektropozitivní.

Kyseliny a jejich deriváty

Binární kyseliny – **bezkylikaté**, jejich název se vytvoří přidáním koncovky **ová** k názvu dané sloučeniny nekovu s vodíkem:

HF	kyselina fluorovodíková
H ₂ S	kyselina sirovodíková

Kyslíkaté kyseliny – oxokyseliny mají názvy složené z podstatného jména kyselina a přídavného jména charakterizujícího elektronegativní část molekuly:

HClO	kyselina chlorná
HClO ₄	kyselina chloristá

Funkční deriváty kyselin

Jde o sloučeniny odvozené od kyselin náhradou všech –OH skupin a někdy také atomů kyslíku jinými skupinami. Funkční deriváty kyselin jsou estery, halogenidy a amidy kyselin, nitridy či halogenoxidy.

Soli

Názvy solí se tvoří dle názvů iontů, z nichž se skládají:

Ba(SCN)₂ thiokyanatan barnatý

Ca(ClO)₂ chlornan vápenatý

Základy chemických výpočtů

Většina čísel, se kterými počítáme v chemických výpočtech, nejsou čísla přesná. Hodnoty naměřených veličin i hodnoty konstant jsou zatíženy určitou chybou.

Ve výpočtech, sčítání a odečítání se zaokrouhlují čísla na tolik desetinných míst, kolik jich má číslo s nejmenším počtem míst. U násobení a dělení rozhoduje číslo s nejmenším počtem platných číslic. Lze používat i zkrácený tvar čísla s použitím exponentu.

Sčítat a odčítat lze pouze hodnoty stejných veličin vyjádřené ve stejných jednotkách.

Násobit a dělit lze hodnoty různých veličin vyjádřené v jednotkách v rámci jednoho definičního systému.

Výsledky nelze uvádět s větší přesností, než jakou mají hodnoty veličin vstupující do výpočtu.

Při řešení chemických problémů používáme základní zákony:

1. *Zákon zachování hmotnosti:* Hmotnost všech látek vstupujících do reakce je rovna hmotnosti všech reakčních produktů.
2. *Zákon zachování energie:* Celková energie izolované soustavy je v průběhu chemické reakce konstantní.
3. *Zákon stálých poměrů slučovacích:* Hmotnostní poměr prvků či součástí dané sloučeniny je vždy stejný a nezávislý na způsobu přípravy sloučeniny.
4. *Zákon násobných poměrů slučovacích:* Tvoří-li spolu dva prvky více sloučenin, pak hmotnosti jednoho prvku, který se slučuje se stejným množstvím prvku druhého, jsou vzájemně v poměrech, které lze vyjádřit malými celými čísly.
5. *Zákon stálých poměrů objemových při slučování plynů:* Plyny se slučují v jednoduchých poměrech objemových.
6. *Avogadrův zákon:* Stejně objemy různých plynů obsahují za stejné teploty a tlaku stejný počet molekul.

Hustota homogenního tělesa je rovna podílu jeho hmotnosti a objemu. Podíl hmotnosti a objemu nehomogenní směsi udává její střední hustotu. $\rho = \frac{m}{V}$ [g×cm⁻³]

Molární objem udává, jaký objem připadá na 1 mol látky. Závisí na teplotě a tlaku.

$$V_m = \frac{V}{n} [\text{m}^3 \times \text{mol}^{-1}]$$

Molární hmotnost je hmotnost jednoho molu látky. $M_m = \frac{m}{n} = \rho \times V_m$ [$\text{g} \times \text{mol}^{-1}$]
Pro molární hmotnost látky M_m vyjádření v $\text{g} \times \text{mol}^{-1}$ platí, že se číselně rovná relativní atomové (molekulové) hmotnosti dané látky M_r . V chemických tabulkách jsou pro jednotlivé prvky uváděny hodnoty střední atomové hmotnosti, které byly vypočteny z přírodní směsi izotopů s přihlédnutím k molárnímu zastoupení jednotlivých nuklidů ve směsi. Ze známého vzorce můžeme určit střední relativní molekulovou hmotnost jako součet středních relativních atomových hmotností všech atomů tvořících molekulu.

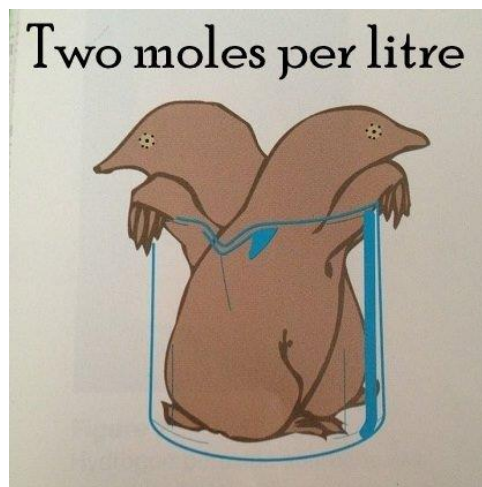
Relativní atomová hmotnost se získá jako podíl hmotnosti atomu konkrétního nuklidu s atomovou hmotnostní jednotkou m_u . Ta je definována jako $\frac{1}{12}$ hmotnosti atomu nuklidu $^{12}_6\text{C}$ tedy $1,66053 \times 10^{-27} \text{kg}$.

Látkové množství n – 1 mol je takové množství látky, které obsahuje stejné množství částic, jako je atomů v 0,012 kg nuklidu uhlíku $^{12}_6\text{C}$. Počet atomů v 0,012 kg nuklidu uhlíku $^{12}_6\text{C}$ (i v 1 molu libovolné látky), udává Avogadrovo číslo N_A : $(6,02214179 \pm 0,00000030) \times 10^{23}$. Látkové množství n v molech je dáno podílem N částic a Avogadrova čísla N_A : $n = \frac{N}{N_A}$ [mol].
Velmi často se setkáváme s výpočtem látkového množství z hmotnosti určité látky a její relativní atomové (molekulové) hmotnosti: $n = \frac{m}{M_r}$.

Hmotnostní zlomek w prvku A ve sloučenině je roven podílu hmotnosti prvku m_A a celkové hmotnosti m sloučeniny: $w = \frac{m_A}{m}$. Jde o bezrozměrnou veličinu a součet hmotnostních zlomků jednotlivých prvků ve sloučenině je roven 1. Běžně se hmotnostní zlomek vyjadřuje v procentech.

Molární koncentrace je definována jako podíl látkového množství n a objemu roztoku V :

$$c = \frac{n}{V} [\text{mol} \times \text{L}^{-1}].$$

Molalita $\mu(A)$ složky A v roztoku je definována jako látkové množství složky $n(A)$ dělené hmotností té složky, která byla zvolena za rozpouštědlo, $m(R)$. $\mu(A) = \frac{n(A)}{m(R)}$ [$\text{mol} \times \text{kg}^{-1}$].

pH se využívá ke kvantitativnímu vyjadřování acidobazických vlastností vodných roztoků elektrolytů. Jde o látkové koncentrace iontů $[H_3O^+]$ resp. $[OH^-]$ přítomných v roztoku po dosažení rovnovážného stavu. $pH = -\log[H_3O^+]$; $pOH = -\log[OH^-]$, $pH + pOH = 14$.

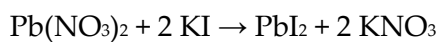
Chemické rovnice

Na levou stranu chemické rovnice zapisujeme látky do reakce vstupující a na pravou stranu látky, které při reakci vznikly. Kromě specifikace reaktantů a produktů chemické rovnice je důležité vyčíslení stechiometrických koeficientů. Tyto koeficienty udávají, v jakém poměru látky reagují. Jejich výpočet vychází ze zákona zachování hmotnosti a atomové teorie. Ve vyčíslené chemické rovnici se musí součet atomů každého prvku na levé straně rovnat součtu atomů téhož prvku na straně pravé. U iontových rovnic musí souhlasit algebraický součet náboje iontů. Číselně odpovídají stechiometrické koeficienty zpravidla nejmenším celým hodnotám, koeficient 1 se nezapíše.

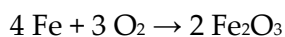
Chemické rovnice lze rozdělit na rovnice, při nichž nedochází ke změnám oxidačních čísel prvků (např.: rovnice srážecí reakce nebo podvojně záměny), rovnice, při nichž dochází ke změnám oxidačních čísel prvků (např.: reakce kovu s kyselinou, slušování prvnů), rovnice iontové (např. oxidačně-redukční rovnice), rovnice disproportionační (prvek se v nich současně oxiduje i redukuje) a synproportionační (ze dvou oxidačních stavů prvků vzniká jeden oxidační stav).

Příklady jednotlivých typů rovnic:

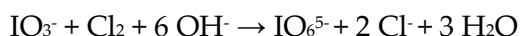
rovnice, při nichž nedochází ke změnám oxidačních čísel prvků

rovnice, při nichž dochází ke změnám oxidačních čísel prvků

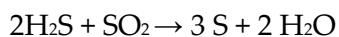
rovnice iontové

rovnice disproportionační

rovnice synproportionační

Při vyčíslování chemických rovnic bez oxidačně-redukčních změn se provádí postupná bilance atomů všech prvků. Pokud při výpočtu nedostaneme celé číslo, vynásobíme všechny koeficienty číslem ve jmenovateli zlomku. U vyčíslování oxidačně-redukčních rovnic, je podstatou řešení bilance elektronů zdánlivě uvolněných při oxidaci a přijatých při redukci. Je zde nutná znalost změn oxidačních čísel prvků.

Chemické rovnice vyjadřují také kvantitativní vztahy mezi výchozími látkami a produkty reakce. Množství látek se mění v určitých poměrech látkových množství daných příslušnou chemickou rovnicí. Poměry látkových množství látek, které zreagovaly a látek které při chemické reakci vznikly, se vždy rovnají poměru svých stechiometrických koeficientů:
 $a A + b B = c C + d D \rightarrow a : b : c : d = n(A) : n(B) : n(C) : n(D)$

Při řešení úlohy je nutné si všimnout zadání:

- Je-li zadána více než jedna výchozí látka, potom se produkt musí počítat z množství té výchozí látky, která není ve stechiometrickém přebytku.
- Pokud v reakci nejsou zadány reakční podmínky, bývá uvedeno „za normálních podmínek“ (101325 Pa, 0 °C).
- Pokud se v reakci objevují plynné složky a reakce probíhá při určitém tlaku či teplotě je třeba pro výpočet použít stavovou rovnici ideálního plynu.
- Pokud nelze zapsat přípravu látky jednou rovnicí, je nutné z uvedených rovnic sestavit reakční schéma tak, aby byly ve stechiometrickém poměru výchozí látky s produkty.
- Při výpočtu výtěžku látky v % je třeba si uvědomit, že 100% výtěžek se rovná teoretickému množství látky vypočtenému dle rovnice.
- Je-li zadána látka jako roztok o určité koncentraci je třeba vypočítat množství této látky v roztoku, protože opět platí, že výpočtem podle rovnice získáme čistou látku (100%).

Příklady k procvičování:

1. Určete oxidační čísla:
BaO₂, SiO₂, CH₃OH, LiBH₄, H₂NCN, VOCl₃, CO, CO₂
2. Pojmenujte:
N₂H₄, H₂SO₄, Si₂H₄Cl₂, H₂O₂, NH₄NO₂, NH₄N₃, H₃PO₄
3. Napište vzorce těchto látek:
hexaborid vápníku, tetraborit thoria, trisulfan, dimethyldiboran, tetramethylsilan, difluoridiseleň, bismutan, sůl kuchyňská, ethanol, methanol, kyselina chlorovodíková
4. Vypočítejte relativní atomovou hmotnost nuklidu ⁴⁰Ca, víte-li, že hmotnost jednoho atomu tohoto nuklidu je 6,635×10⁻²⁶kg.
5. Vypočítejte relativní molekulovou hmotnost kyseliny sírové.
6. Vypočítejte látkové množství oxidu uhelnatého, ve kterém je 9,033×10²³ molekul tohoto plynu.
7. Hmotnost jednoho atomu nuklidu ¹²C je 1,99×10⁻²⁶kg a jednoho atomu nuklidu ¹⁹F je 3,15×10⁻²⁶kg. Vypočítejte relativní atomovou hmotnost ¹⁹F.
8. Hmotnost jednoho atomu prvku X se rovná hmotnosti patnácti atomů nuklidu ¹²C. Vypočítejte relativní atomovou hmotnost prvku X.

9. Hustota deoxyribonukleové kyseliny (DNA) je $1,10 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$, její relativní molekulová hmotnost je $6,0 \times 10^8$. Vypočítejte objem jedné molekuly DNA.
10. Železo se získává redukcí oxidů železa ve vysokých pecích. Vypočtete, kolik tun železa lze získat z 10t magnetitu (Fe_3O_4).
11. Kolik % krystalová vody obsahuje dekahydrát uhličitanu sodného.
12. Určete stechiometrický vzorec sloučeniny, která obsahuje 14,27 % Na, 9,95 % S, 19,86 % O a 55,91 % H_2O .
13. Arsen tvoří dva oxidy. Jeden z nich obsahuje 65,2 % arsenu a druhý 75,8 % arsenu. Napište vzorce obou oxidů.
14. Kolik procent síranových iontů obsahuje síran barnatý.
15. Doplňte koeficienty a, b, c, d v následující rovnici:
$$a \text{ NaF} + b \text{ Al}_2(\text{SO}_4)_3 \rightarrow c \text{ Na}_2\text{SO}_4 + d \text{ Na}_3[\text{AlF}_6]$$
16. Doplňte koeficienty rovnice: $\text{Cr}_2\text{O}_3 + \text{KNO}_3 + \text{KOH} \rightarrow \text{K}_2\text{CrO}_4 + \text{KNO}_2 + \text{H}_2\text{O}$
17. Doplňte koeficienty rovnice: $\text{As}_2\text{S}_3 + \text{HNO}_3 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{H}_3\text{AsO}_4 + \text{H}_2\text{SO}_4 + \text{NO}$
18. Doplňte koeficienty:
- $\text{Ca}_3\text{P}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Ca}(\text{OH})_2 + \text{PH}_3$
- $\text{HClO}_4 + \text{P}_4\text{O}_{10} \rightarrow \text{H}_3\text{PO}_4 + \text{Cl}_2\text{O}_7$
- $\text{H}_3\text{BO}_3 + \text{PCl}_5 \rightarrow \text{POCl}_3 + \text{HCl} + \text{B}_2\text{O}_3$
- $\text{KAlSi}_3\text{O}_8 + \text{Na}_2\text{CO}_3 \rightarrow \text{Na}_2\text{SiO}_3 + \text{KAlO}_2 + \text{CO}_2$
- $\text{Fe}_3\text{I}_8 + \text{K}_2\text{CO}_3 \rightarrow \text{Fe}_3\text{O}_4 + \text{KI} + \text{CO}_2$
- $\text{KOH} + \text{CS}_2 \rightarrow \text{K}_2\text{CO}_3 + \text{K}_2\text{CS}_3 + \text{H}_2\text{O}$
- $\text{KCN} + \text{H}_2\text{SO}_4 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{K}_2\text{SO}_4 + (\text{NH}_4)_2\text{SO}_4 + \text{CO}$
- $\text{B}_2\text{O}_3 + \text{CaF} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{BF}_3 + \text{CaSO}_4 + \text{H}_2\text{O}$
- $\text{NH}_3 + \text{P}_4\text{S}_{10} \rightarrow \text{P}_3\text{N}_5 + (\text{NH}_4)_2\text{S}$
- $\text{FeCl}_2 + \text{H}_2\text{O}_2 + \text{HCl} \rightarrow \text{FeCl}_3 + \text{H}_2\text{O}$
- $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 + \text{I}_2 \rightarrow \text{Na}_2\text{S}_4\text{O}_6 + \text{NaI}$
- $\text{KI} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{I}_2 + \text{K}_2\text{SO}_4 + \text{H}_2\text{S} + \text{H}_2\text{O}$
- $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 \rightarrow \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{Na}_2\text{S}_5$
- $\text{KNO}_3 + \text{S} + \text{C} \rightarrow \text{K}_2\text{S} + \text{N}_2 + \text{CO}_2$
- $\text{KMnO}_4 + \text{HCl} \rightarrow \text{MnCl}_2 + \text{Cl}_2 + \text{KCl} + \text{H}_2\text{O}$
- $\text{NaN}_3 + \text{NaNO}_3 \rightarrow \text{Na}_2\text{O} + \text{N}_2$
- $\text{KIO}_3 + \text{Cl}_2 + \text{KOH} \rightarrow \text{K}_5\text{IO}_6 + \text{KCl} + \text{H}_2\text{O}$
- $\text{P} + \text{HNO}_3 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{H}_3\text{PO}_4 + \text{NO}$
- $\text{P}_2\text{I}_4 + \text{P}_4 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{PH}_4\text{I} + \text{H}_3\text{PO}_4$
- $\text{SO}_2 + \text{C} \rightarrow \text{CS}_2 + \text{S} + \text{CO}$
- $\text{KSbO}_2 + \text{HNO}_3 \rightarrow \text{Sb}_2\text{O}_5 + \text{KNO}_3 + \text{NO} + \text{H}_2\text{O}$
19. Sestavte, vyčíslete, popř. doplňte chemické rovnice:
- a) Reakcí amoniaku a dichlordisulfanu získáme tetranitrid tetrasíry, chlorid amonný a síru.
- b) Reakcí dichromanu draselného s kyselinou chlorovodíkovou získáme kromě příslušného halogenu také chlorid chromitý a chlorid draselný.

- c) Lučavka královská rozpouští platinu za vzniku kyseliny hexachloro platičité, oxidu dusnatého a vody.
- d) Jod reaguje s kyselinou dusičnou za vzniku kyseliny jodičné a oxidu dusnatého.
20. Při rozpouštění 1 g uhlíku ve 20 g roztaveného železa vzniká cementit (Fe_3C). Určete prvek, který byl použit v nadbytku a hmotnost vzniklého cementitu.
21. Průmyslová výroba vodíku probíhá podle těchto rovnic:
$$\text{C} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{H}_2 + \text{CO}$$
$$\text{CO} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{H}_2 + \text{CO}_2$$
22. Při přípravě KHSO_4 bylo potřebné množství roztoku H_2SO_4 zneutralizováno 50 g K_2CO_3 . Po zahuštění vzniklého roztoku ke krystalizaci vykryštoval KHSO_4 , jehož hmotnost po odfiltrování a vysušení činidla 48,5 g. Vypočítejte výtěžek KHSO_4 v procentech.
23. Kolik gramů železa je zapotřebí k tomu, aby se z roztoku síranu měďnatého vytěsnilo 5 g mědi?
24. Kolik gramů sulfidu železnatého lze připravit tavením 100g železa a 50g síry?
25. Přípravu nitrobenzenu vystihuje rovnice:
$$\text{C}_6\text{H}_6 + \text{HNO}_3 \rightarrow \text{C}_6\text{H}_5\text{NO}_2 + \text{H}_2\text{O}$$

Vypočítejte: kolik gramů $\text{C}_6\text{H}_5\text{NO}_2$ může vzniknout z 5 g C_6H_6 . Jaký je procentuální výtěžek reakce, jestliže z 50 g C_6H_6 bylo připraveno 40 g $\text{C}_6\text{H}_5\text{NO}_2$.
26. Vypočítejte molární koncentraci 180 cm^3 roztoku, který obsahuje 11,476 g KOH.
27. Kolik gramů $\text{Ba}(\text{OH})_2 \times 8\text{H}_2\text{O}$ je zapotřebí na přípravu 2 dm^3 0,125 M roztoku $\text{Ba}(\text{OH})_2$?
28. Vypočítejte molalitu 1 dm^3 30% roztoku H_2SO_4 o hustotě $\rho = 1,2185 \text{ g} \times \text{cm}^{-3}$.
29. Roztok chloridu draselného se připravil rozpuštěním 7,85 g KCl v 175 g vody. Vypočítejte hmotnostní zlomek chloridu draselného v připraveném roztoku.
30. Jaká je procentová koncentrace roztoku, který vznikl rozpuštěním 525 g soli ve 2,5 kg rozpouštědla?
31. Vypočítejte koncentraci roztoku (v hmotnostních procentech), který vznikl rozpouštěním 25 g fenolu ve 100 cm^3 methanolu. Hustota CH_3OH $\rho = 0,7917 \text{ g} \times \text{cm}^{-3}$.
32. Kolik gramů cukru je nutno rozpustit ve 4,5 dm^3 vody, abychom získali 15% roztok?
33. Do 720 g 12,5% roztoku chloridu sodného bylo přidáno 30 g soli. Určete koncentraci roztoku (v hm%) po úpravě.
34. Vypočítejte kolik cm^3 a kolik gramů ethylalkoholu je obsaženo v 1 dm^3 40 % roztoku.
35. Určete molaritu roztoku obsahujícího 16,021 g CH_3OH ve 200 cm^3 roztoku.
36. Kolik gramů CH_3COOH obsahuje 100 cm^3 0,25 M roztoku CH_3COOH ?
37. Kolik cm^3 0,125 M roztoku KOH lze připravit ze 3,5 g KOH?
38. Kolik gramů dusičnanu olovnatého musíme odvážit, máme-li připravit 200 cm^3 roztoku o koncentraci 0,5 $\text{mol} \times \text{dm}^{-3}$.
39. Jaké množství skalice modré musíme odvážit, máme-li připravit 500 cm^3 0,2 M roztoku.

40. Roztok hydroxidu sodného o koncentraci $0,25 \text{ mol} \times \text{dm}^3$ se připraví rozpuštěním hydroxidu sodného ve vodě tak, že výsledný roztok má objem 2 dm^3 . Vypočítejte hmotnost použitého NaOH.
41. Vypočítejte molalitu síranu sodného v roztoku, jestliže se ve 100 g vody rozpustilo 15,25 g Na_2SO_4 .
42. Vypočítejte pH roztoku kyseliny chlorovodíkové o látkové koncentraci $0,01 \text{ mol} \times \text{dm}^3$.
43. Vypočítejte pH roztoku kyseliny sírové o koncentraci $0,3 \text{ mol} \times \text{dm}^3$.
44. Vypočítejte pH roztoku hydroxidu draselného o koncentraci $0,02 \text{ mol} \times \text{dm}^3$.
45. Jaká je látková koncentrace roztoku hydroxidu barnatého, jestliže pH tohoto roztoku se rovná 12?
46. Jaká je koncentrace hydroxidových iontů v roztoku, jehož pH je 4,4?
47. Vypočítejte pH roztoku, který vznikne smísením $0,025 \text{ dm}^3$ roztoku kyseliny chlorovodíkové o molární koncentraci 0,1 a $0,01 \text{ dm}^3$ hydroxidu sodného o molární koncentraci $0,1 \text{ mol} \times \text{l}^{-1}$.

Literatura

Kábelová B., Pilátová I., Růžička A.: Názvosloví anorganických sloučenin a základy chemických výpočtů. VUT v Brně, Brno 2011